

SUN'IY INTELLEKTNING OMMAVIY AXBOROT VOSITALARIDA QO'LLANILISHI

*Choriyev Anvar Alisher o'g'li¹, Azimov Sherxon O'ktamovich²,
Bahromov Hasan Rahmat o'g'li³*

^{1,2,3}Toshkent amaliy fanlar universiteti, assistent,

¹choriyevanvar08@gmail.com <https://orcid.org/0009-0007-0341-1568>

²hellosherxon@gmail.com ³Sadikarno6@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu tadqiqotda sun'iy intellektning (AI) zamonaviy jurnalistikadagi o'rni, imkoniyatlari va xavflari tahlil qilinadi. Tadqiqot XXI asr jurnalistlari faoliyatida AI texnologiyalaridan foydalanish jarayonida yuzaga keladigan samaradorlik, aniqlik va tezkorlik kabi afzalliklarni, shuningdek, algoritmik tarafkashlik, dezinformatsiya va maxfiylik bilan bog'liq xavflarni yoritadi.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, jurnalistika, avtomatlashtirilgan yangiliklar, Gemini AI, algoritmik tarafkashlik, dezinformatsiya, media texnologiyalar.

Аннотация: В данном исследовании рассматривается роль искусственного интеллекта (ИИ) в современной журналистике, а также его возможности и потенциальные риски. Анализируются преимущества использования ИИ в новостном производстве, такие как повышение эффективности, точности и скорости, а также угрозы, связанные с алгоритмической предвзятостью, дезинформацией и проблемами конфиденциальности.

Ключевые слова: искусственный интеллект, журналистика, автоматизация новостей, Gemini AI, алгоритмическая предвзятость, дезинформация, медиатехнологии.

Abstract: This study examines the role of artificial intelligence (AI) in modern journalism, focusing on its opportunities, challenges, and risks. It explores how AI technologies enhance efficiency, accuracy, and speed in news production, while also addressing concerns such as algorithmic bias, misinformation, and privacy issues.

Keywords: artificial intelligence, journalism, automated news production, Gemini AI, algorithmic bias, misinformation, media technologies.

Kirish

Bugungi kunda sun'iy intellekt kundalik hayotimizda muhim rol o'ynaydi. Ommaviy axborot vositalari o'z ish jarayonlariga sun'iy intellekt algoritmlarini kiritgan birinchi kompaniyalar qatorida bo'lishdi, chunki ular nashrlarining sifati, miqdori va tezligini oshirish yo'llarini izlab kelishgan. Ushbu tadqiqot XXI asr jurnalistlari o'z kasblarida sun'iy intellektidan foydalanishda duch keladigan imkoniyatlar, qiyinchiliklar va xavflar haqida umumiy ma'lumot beradi. Unda media landshaftining turli jihatlarini, jumladan, an'anaviy sun'iy yo'ldosh eshittirishlari va muqobil ommaviy axborot vositalari muhokama qilinadi, shu bilan

birga jurnalistikaning turli janrlari, jumladan, tergovdan tortib ijtimoiy-siyosiygacha o'rganiladi. Tadqiqot arab, yevropa va rus olimlarining materiallariga, shuningdek, muallifning xalqaro telekanalda ishlashdagi shaxsiy tajribalariga asoslangan. Tadqiqot shuningdek, sun'iy intellektni jurnalistikada qo'llashni kuchaytirish bo'yicha tavsiyalar beradi, bu esa sun'iy intellektni rivojlantirish bilan shug'ullanadigan kompaniyalar tomonidan amalga oshirilishi mumkin. Ushbu tadqiqot jurnalistika talabalari, tajribali jurnalistlar va ommaviy axborot vositalari sohasida sun'iy intellektning rolini chuqurroq tushunishni istagan har bir kishi uchun foydali bo'lishi mumkin.

Sun'iy intellekt (AI) yangiliklar tayyorlash jarayonida foydalanishning afzalliklari va xavflari qanday? Biz Google'ning AI suhbat vositasi Gemini bilan AI jurnalistika bilan aloqasini qanday ko'rishini bilish uchun suhbatlashdik.

AI tomonidan sanab o'tilgan afzalliklar orasida jurnalistlarni "tanqidiy fikrlash va hukm" va "hamdardlik va tushunish"ni qo'llashga imkon berish uchun muntazam ma'lumotlarga asoslangan yangiliklar reportajlarini yaratish, shuningdek, jurnalistlar e'tibordan chetda qoldirishi mumkin bo'lgan muhim yangiliklar jihatlarini ta'kidlash kiradi.

Xavflar orasida "algoritmik tarfakashlik" bor, bunda AI "o'rganilgan ma'lumotlarda mavjud bo'lgan tarfakashliklarni" abadiylashtiradi, "chuqur qalbakilashtirish va manipulyatsiya qilingan kontent"ni yaratadi va ma'lumotlarni olish, tahlil qilish va ulardan foydalanish bilan bog'liq "maxfiylik xavotirlari"ni yaratadi.

Sun'iy intellekt jurnalistikaga qanday yordam berishi mumkin?

Sun'iy intellekt jurnalistikani ishlab chiqarish usulida inqilob qilmoqda, samaradorlik, aniqlik va kirish imkoniyatini oshirishi mumkin bo'lgan bir qator afzalliklarni taklif qilmoqda. Sun'iy intellekt jurnalistikaga yordam berishning ba'zi asosiy usullari:

1. Ma'lumotlarni tahlil qilish va vizualizatsiya qilish:

Ma'lumotlarga asoslangan hikoyalar: Sun'iy intellekt odamlar uchun aniqlash qiyin bo'lgan tendentsiyalar, naqshlar va anomalialarni aniqlash uchun juda ko'p miqdordagi ma'lumotlarni qayta ishlashi mumkin. Bu jurnalistlarga yanada ma'lumotli va ta'sirchan ma'lumotlarga asoslangan hikoyalar yaratish imkonini beradi.

Interaktiv vizualizatsiya qilish: Sun'iy intellekt murakkab ma'lumotlarni o'quvchilar uchun yanada tushunarli va qiziqarli qilish uchun jadvallar, grafiklar va xaritalar kabi interaktiv vizualizatsiyalarni yaratishi mumkin.

2. Kontent yaratish va avtomatlashtirish:

Avtomatlashtirilgan hisobot: Sun'iy intellekt sport natijalari, ob-havo yangiliklari va moliyaviy yangiliklar kabi odatiy yangiliklar hisobotlarini yaratishi mumkin, bu esa jurnalistlarga yanada murakkab va chuqurroq hikoyalarga e'tibor qaratish imkonini beradi.

Kontentni shaxsiylashtirish: Sun'iy intellekt yangiliklar kontentini individual o'quvchilarning xohishlariga asoslanib shaxsiylashtirishi mumkin, bu ularning eng dolzarb va qiziqarli ma'lumotlarni olishlarini ta'minlaydi.

3. Faktlarni tekshirish va tasdiqlash:

Soxta yangiliklarni aniqlash: Sun'iy intellekt ma'lumotlarning mazmuni, manbasi va kontekstini tahlil qilish orqali soxta yangiliklarni aniqlash va fosh qilishga yordam beradi. Manbalarni tekshirish: Sun'iy intellekt manbalarning obro'sini, o'tmishdagi aniqligini va boshqa nufuzli manbalar bilan mosligini tekshirish orqali ularning ishonchliligini tekshirishi mumkin.

4. Til tarjimasi va mahalliyashtirish:

Global qamrov: Sun'iy intellekt yangiliklar kontentini bir nechta tillarga tarjima qilishi mumkin, bu esa yangiliklar tashkilotlariga kengroq auditoriyaga yetib borish va global qamrovini kengaytirish imkonini beradi.

Madaniy sezgirlik: Sun'iy intellekt jurnalistlarga madaniy nuanslarni tushunishga va kontentini ma'lum auditoriyaga moslashtirishga yordam beradi.

5. Kirish imkoniyati va inklyuzivlik:

Audio va video transkripsiyasi: Sun'iy intellekt audio va video kontentni avtomatik ravishda transkripsiya qilishi mumkin, bu esa uni eshitish qobiliyati zaif odamlar uchun qulay qiladi.

Matnni nutqqa aylantirish: Sun'iy intellekt matnni nutqqa aylantirishi mumkin, bu esa ko'rish qobiliyati zaif odamlarga yangiliklar kontentini iste'mol qilish imkonini beradi.

Sun'iy intellekt jurnalistikaga katta foyda keltirsa-da, undan mas'uliyatli va axloqiy jihatdan foydalanish juda muhimdir.

Inson jurnalistlari yangiliklar mazmunining aniqligi, xolisligi va sifatini ta'minlashda muhim rol o'ynashda davom etadilar.

Jurnalistikada sun'iy intellektdan foydalanishning qanday xavflari bor?

Sun'iy intellekt jurnalistikaga katta foyda keltirsa-da, hal qilinishi kerak bo'lgan potentsial xavflar ham mavjud:

1. Kamsitish:

Algoritmik tarafkashlik: Sun'iy intellekt algoritmlari o'qitilgan ma'lumotlarda mavjud bo'lgan tarafkashliklarni davom ettirishi mumkin. Bu yangiliklarning tarafkashlik bilan yoritilishiga va ayrim guruhlariga nisbatan kamsitishga olib kelishi mumkin.

Xilma-xillikning yo'qligi: Agar sun'iy intellekt algoritmlarini ishlab chiqayotgan jamoalar xilma-xil bo'lmasa, ular kam vakillikka ega jamoalarga tegishli tarafkashliklarni e'tiborsiz qoldirishlari mumkin.

2. Noto'g'ri ma'lumot va dezinformatsiya:

Deepfake va manipulyatsiya qilingan kontent: Sun'iy intellekt deepfake va boshqa manipulyatsiya qilingan kontent yaratish uchun ishlatilishi mumkin, bu esa noto'g'ri ma'lumot va dezinformatsiyani tarqatishi mumkin.

Faktlarni tekshirishning yo'qligi: Faktlarni tekshirish uchun sun'iy intellektga haddan tashqari ishonish xatolarga va yolg'on ma'lumotlarning tarqalishiga olib kelishi mumkin.

3. Ish o'rinlarining ko'chirilishi:

Vazifalar avtomatlashtirilishi: Sun'iy intellekt odatiy jurnalistik vazifalarni avtomatlashtirishi mumkin, bu esa ish o'rinlarining ko'chirilishiga va jurnalistika ishining tabiatidagi o'zgarishlarga olib keladi.

4. Insoniy aloqani yo'qotish:

Empatiya va nuansning yo'qligi: Sun'iy intellekt murakkab insoniy his-tuyg'ular va nuanslarni tushunishda qiynalishi mumkin, bu esa yangiliklarda empatiya va chuqurlikning yo'qolishiga olib keladi.

5. Maxfiylik bilan bog'liq muammolar:

Ma'lumotlarni to'plash va kuzatish: Jurnalistikada sun'iy intellektidan foydalanish katta hajmdagi ma'lumotlarni to'plash va tahlil qilishni o'z ichiga olishi mumkin, bu esa maxfiylik bilan bog'liq muammolarni keltirib chiqaradi.

Ushbu xavflarni kamaytirish uchun quyidagilar juda muhimdir:

Axloqiy ko'rsatmalarni ishlab chiqish: Jurnalistikada sun'iy intellektidan foydalanish bo'yicha aniq axloqiy ko'rsatmalarni belgilash.

Xilma-xillik va inklyuzivlikni rag'batlantirish: AI algoritmlarini ishlab chiqayotgan jamoalarning xilma-xil va inklyuziv ekanligiga ishonch hosil qilish.

Faktlarni tekshirish va tasdiqlashga investitsiya qilish: Inson faktlarni tekshirish va tasdiqlash jarayonlariga investitsiyalarni davom ettirish.

Jurnalistlarni o'qitish: Jurnalistlarga AIdan samarali va axloqiy jihatdan qanday foydalanish bo'yicha treninglar o'tkazish.

Ushbu muammolarni hal qilish orqali biz jurnalistikani rivojlantirish va uning xavflarini minimallashtirish uchun AI kuchidan foydalanishimiz mumkin.

Xulosa

Ushbu tadqiqot Gemini AI yordamida sun'iy intellektning aniq va foydali matn yaratish qobiliyatiga ega ekanligini ko'rsatadi. U shuningdek, o'zini tanqid qila oladi. Unda jurnalistikada AI dan foydalanishning potentsial xavflari, shuningdek, potentsial foydalari sanab o'tilgan. Ehtimol, eng muhim xabar shundaki, AI o'zi bajara olmaydigan narsalar - inson jurnalistik mahoratini talab qiladigan funktsiyalar borligini tan oladi. Sun'iy intellekt yangiliklar xizmatini yaratishda jurnalistlarning o'rnini bosa olmaydi. Ammo, agar ehtiyotkorlik bilan ishlatilsa, u yangiliklarni yanada jozibador, qiziqarli va keng qamrovli qilishda kuchli vosita bo'lishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. H.N. Zayniddinov, T.A. Xo'jaqulov, M.P. Atadjanova. Sun'iy intellekt - Toshkent, 2018.

2. X. Raxmonov, B. Jo'rayev. Sun'iy intellekt asoslari - Toshkent, 2020.

3. Al Debaisi, A. A., "Artificial intelligence journalism: Professional and ethical challenges," *IUG Journal of Human Research* 31, no. 3 (2023): <https://doi.org/10.33976/IUGJHR.31.3/2023/4>

4. Al-Zoubi, A. H., and Al-Qudah, M. A., "Ethical Challenges of Artificial Intelligence Adoption in Newsrooms: A Case Study of Al Mamlaka TV, Jordan," *International Journal of Advanced Computer Science and Applications* 14, no. 1 (2023): 1-10.

5. Broussard, M., *Artificial Unintelligence: How Computers Misunderstand the World*, (MIT Press, 2018).

6. Crawford, K., *Atlas of AI: Power, Politics, and the Planetary Costs of Artificial Intelligence* (Yale University Press, 2021).
7. Gondwe G., "Is AI Bias in Journalism Inherently Bad? Relationship Between Bias, Objectivity, and Meaning in the Age of Artificial Intelligence," Harvard: Berkman Klein Center, 2025.
8. Jones B., "How can we innovate responsibly with AI for journalism?," 2023.

